

ĐỒNG CHÍ LÊ DUẨN VỚI QUÁ TRÌNH TÌM TÒI KHẢO NGHIỆM ĐƯỜNG LỐI ĐỔI MỚI CỦA ĐẢNG (1979 - 1986)

PGS, TS. TRẦN THỊ VUI^(*)

Ngày nhận bài: 14/4/2022 Ngày thẩm định: 10/5/2022 Ngày duyệt đăng: 20/5/2022

Tóm tắt: Đồng chí Lê Duẩn là học trò xuất sắc của Chủ tịch Hồ Chí Minh, chiến sĩ cách mạng đã cống hiến trọn đời cho sự nghiệp giải phóng dân tộc và xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam. Những năm 1979 - 1986, đất nước rơi vào khủng hoảng kinh tế - xã hội trầm trọng, trên cương vị là Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng, đồng chí đã chèo lái con thuyền cách mạng, từng bước tháo gỡ khó khăn, khảo nghiệm thực tiễn, tìm đường đổi mới, góp phần đưa dân tộc Việt Nam vượt qua giai đoạn cam go này.

Từ khóa: Đảng Cộng sản Việt Nam; đồng chí Lê Duẩn; đường lối đổi mới

1. Trưởng thành trong đấu tranh, lãnh đạo cách mạng giải phóng dân tộc và xây dựng chủ nghĩa xã hội

Đồng chí Lê Duẩn sinh ngày 07/4/1907 trong một gia đình lao động có truyền thống yêu nước tại làng Bích La, xã Triệu Đông, huyện Triệu Phong, tỉnh Quảng Trị. Với 79 tuổi đời, 56 tuổi Đảng và trải qua gần 60 năm tham gia cách mạng, cuộc đời và sự nghiệp hoạt động cách mạng của đồng chí Lê Duẩn gắn liền với những

thắng lợi vẻ vang của dân tộc trong hai cuộc kháng chiến trường kỳ, mở ra thời đại mới, đưa cả nước tiến lên xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Những năm tháng tuổi trẻ, đồng chí Lê Duẩn hoạt động tích cực ở nhiều địa bàn, lĩnh vực. Đồng chí là đảng viên kiên trung, luôn giữ vững khí tiết của người cộng sản trong bất kỳ hoàn cảnh nào. Đồng chí cùng với Trung ương Đảng lãnh đạo dân tộc tiến hành thắng lợi cuộc Cách mạng Tháng Tám năm 1945, giành chính quyền về tay nhân dân.

Trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược, đồng chí Lê Duẩn luôn

^(*)Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

sát cánh cùng cán bộ, chiến sĩ và nhân dân Nam Bộ vượt qua nhiều thử thách, nêu cao ý chí quyết thắng, chiến đấu ngoan cường, hy sinh anh dũng, giành độc lập cho dân tộc. Sau Hiệp định Giơnevơ, đất nước bị chia cắt làm hai miền, đồng chí tiếp tục ở lại lãnh đạo phong trào ở miền Nam. Trên cương vị Bí thư Xứ ủy Nam Bộ, đồng chí tích cực chỉ đạo đấu tranh bảo toàn lực lượng, xây dựng Đề cương cách mạng miền Nam, chuẩn bị cơ sở về lý luận, tư tưởng và tổ chức để miền Nam thực hiện chiến lược cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân.

Sau nhiều năm thực hiện xuất sắc nhiệm vụ lãnh đạo cách mạng miền Nam, cuối tháng 4/1957, đồng chí Lê Duẩn được Trung ương Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh cử ra Bắc tiếp nhận cương vị mới⁽¹⁾. Từ đây, đồng chí luôn sát cánh cùng Trung ương lãnh đạo xây dựng hậu phương miền Bắc, củng cố, phát triển lực lượng, đẩy mạnh cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước ở miền Nam.

Trước yêu cầu đặt ra của tình hình cách mạng ở cả hai miền Nam - Bắc, Đại hội lần thứ III của Đảng (tháng 9/1960) đã khẳng định đường lối chiến lược và nhiệm vụ cho từng miền và đề ra kế hoạch 5 năm lần thứ nhất. Đồng chí Lê Duẩn thay mặt Ban Chấp hành Trung ương Đảng trình bày Báo cáo chính trị tại Đại hội, trong đó nêu rõ nhiệm vụ cách mạng xã hội chủ nghĩa ở miền Bắc là nhiệm vụ quyết định nhất đối với sự phát triển của toàn bộ cách mạng Việt Nam. Đồng chí đã góp phần rất quan trọng trong việc chuẩn bị các văn kiện của Đại hội. Đại hội đã phản ánh ý chí quyết tâm và nguyện vọng của toàn Đảng, toàn dân tộc Việt Nam quyết giành thắng lợi trong sự nghiệp giải phóng miền Nam, thống nhất Tổ quốc, quyết đi theo con đường chủ nghĩa xã hội. Tại Đại hội, đồng chí Lê Duẩn được bầu làm Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng.

Miền Nam hoàn toàn giải phóng, đất nước thống nhất, nhiệm vụ đặt ra lúc này là nhanh chóng hàn gắn vết thương chiến tranh, tập trung xây dựng chủ nghĩa xã hội trên cả nước. Chiến tranh kết thúc, đất nước có những thuận lợi cơ bản, song cũng gặp phải khó khăn, thử thách của thời kỳ hậu chiến và những phức tạp trong quan hệ quốc tế, đòi hỏi phải phát huy sức mạnh toàn dân tộc dưới sự lãnh đạo sáng suốt của Đảng, sự chỉ đạo, điều hành sâu sát, nhạy bén của Chính phủ để đưa cách mạng tiếp tục tiến lên trong giai đoạn cách mạng mới.

Tháng 6/1976, phát biểu tại kỳ họp thứ nhất Quốc hội khóa VI của nước Việt Nam thống nhất, đồng chí Lê Duẩn khẳng định: “Với thắng lợi hoàn toàn và triệt để của sự nghiệp chống Mỹ, cứu nước, cách mạng Việt Nam chuyển sang giai đoạn mới, giai đoạn tiến hành cách mạng xã hội chủ nghĩa trong cả nước. Đây là giai đoạn nhân dân ta bắt tay vào sự nghiệp xây dựng trên Tổ quốc Việt Nam yêu dấu một xã hội đẹp nhất trong lịch sử của dân tộc, đưa Tổ quốc tiến lên từng bước để cuối cùng đạt tới đỉnh cao chói lọi của nền văn minh, thực hiện trọn vẹn Di chúc thiêng liêng của Hồ Chủ tịch: “Xây dựng một nước Việt Nam hòa bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh, và góp phần xứng đáng vào sự nghiệp cách mạng thế giới”⁽²⁾.”

Những luận điểm của đồng chí Lê Duẩn về độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội được thể hiện một cách đặc biệt rõ ràng và có hệ thống trong bài các phát biểu (ngày 28/7/1976, tại Hội nghị truyền đạt Nghị quyết của Bộ Chính trị; ngày 24/10/1976, tại Hội nghị lần thứ 25 của Ban Chấp hành Trung ương khóa III), đặc biệt là trong tác phẩm *Dưới lá cờ vẻ vang của Đảng, vì độc lập, tự do, vì chủ nghĩa xã hội, tiến lên giành những thắng lợi mới*, do Nhà xuất bản Sự thật in năm 1976. Luận điểm

Bước đi ban đầu của thời kỳ quá độ mà đồng chí đề cập trong tác phẩm được coi là “tín hiệu mới” trong công tác lý luận của Đảng về con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam.

Đại hội lần thứ IV của Đảng (tháng 12/1976) đã tổng kết một cách toàn diện và sâu sắc cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước của nhân dân ta; đồng thời, đề ra đường lối và chiến lược cơ bản, toàn diện, sâu sắc về cách mạng xã hội chủ nghĩa và sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam. Báo cáo chính trị do đồng chí Lê Duẩn trình bày tại Đại hội đã xác định, những đặc điểm trong nước hiện tại quy định cách mạng xã hội chủ nghĩa ở nước ta là một quá trình biến đổi cách mạng toàn diện, liên tục, sâu sắc và triệt để. Đó là “quá trình thực hiện ba cuộc cách mạng: cách mạng về quan hệ sản xuất, cách mạng khoa học - kỹ thuật và cách mạng tư tưởng và văn hóa, trong đó cách mạng khoa học - kỹ thuật là then chốt”⁽³⁾. Tại Đại hội, đồng chí tiếp tục được tín nhiệm bầu làm Tổng Bí thư của Đảng Cộng sản Việt Nam.

Sau Đại hội lần thứ IV của Đảng, việc triển khai thực hiện Nghị quyết được tiến hành sâu rộng trong cả nước, trước tiên bằng việc tuyên truyền, giáo dục, học tập và phong trào hành động cách mạng, đưa Nghị quyết vào cuộc sống. Tuy nhiên, do điều kiện phát triển từ xã hội cũ tiến lên xã hội chủ nghĩa, nông nghiệp là ngành kinh tế chủ yếu và chiếm phần lớn lực lượng lao động, lại không được quan tâm, chú trọng. Do vậy, công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội sau ngày thống nhất đất nước diễn ra đầy khó khăn, thách thức. Nền kinh tế trì trệ do hạn chế của đường lối tiến lên xây dựng chủ nghĩa xã hội xã hội theo tư duy, mô hình cũ đã tồn tại từ khi miền Bắc tiến hành cách mạng xã hội chủ nghĩa ngày càng bộc lộ rõ hơn. Sản xuất lương thực không đáp ứng cho nhu

cầu tiêu dùng, đời sống của cán bộ và nhân dân càng trở nên khó khăn hơn. Từ năm 1976 đến năm 1980, tổng sản phẩm bình quân chỉ tăng 1,4%, thu nhập quốc dân tăng 0,4%⁽⁴⁾, trong khi dân số không ngừng gia tăng qua từng năm. Bên cạnh đó, đất nước còn phải đối diện với những căng thẳng ở biên giới Tây Nam và biên giới phía Bắc, dẫn đến xung đột cục bộ và chiến tranh nổ ra càng khiến cho tình hình đất nước trở nên khó khăn, gian nan hơn. Từ năm 1979, Việt Nam lâm vào khủng hoảng kinh tế - xã hội trầm trọng.

Trước tình hình thực tiễn của đất nước, trên cương vị người đứng đầu Đảng, Tổng Bí thư Lê Duẩn luôn trăn trở, cùng với Trung ương Đảng suy nghĩ, lắng nghe ý kiến của cơ sở và nhân dân, từng bước khảo nghiệm và tổng kết những biểu hiện mới, những cách làm mới, hiệu quả trong thực tiễn, để tìm ra giải pháp phù hợp nhằm giải quyết tình trạng khó khăn của đất nước.

2. Chỉ đạo quá trình tìm tòi, khảo nghiệm đường lối đổi mới (1979 - 1986)

Vì sao chúng ta phải tìm đường đổi mới? Đổi mới là để đưa đất nước vượt qua khó khăn, thoát khỏi khủng hoảng. Đến lúc chúng ta phải thay đổi nhận thức, không thể giáo điều, tư duy một cách cứng nhắc. Vì vậy, đổi mới là để khắc phục những nhận thức chủ quan, duy ý chí, nóng vội. Đảng phải vận dụng lý luận và hành động thực tiễn theo quy luật khách quan. Thêm vào đó, lúc này, đổi mới, cải cách mở cửa (ở Trung Quốc), cải tổ (ở Liên Xô và các nước Đông Âu) trở thành xu thế của các nước xã hội chủ nghĩa. Thực tiễn cho thấy, đổi mới lúc này là mệnh lệnh của cuộc sống. Quá trình tìm tòi, khảo nghiệm, hình thành đường lối đổi mới của Đảng có những bước đột phá cục bộ về đổi mới tư duy kinh tế, trước khi hình thành đường lối đổi mới toàn diện tại Đại hội lần thứ VI của Đảng (tháng 12/1986).

Khi đất nước lâm vào khó khăn, khủng hoảng, nhiều tư duy mới, cách làm mới đã được hình thành qua thực tiễn vào những năm cuối thập niên 70 của thế kỷ XX. Về nông nghiệp, xuất hiện mô hình “khoán hộ” ở Vĩnh Phúc, sau đó là Vĩnh Phú dưới sự chỉ đạo của Bí thư Tỉnh ủy Kim Ngọc và ở Hải Phòng với vai trò của Chủ tịch Ủy ban nhân dân thành phố Đoàn Duy Thành. Về thương nghiệp, tiêu biểu là việc “phá rào” tổ chức thu mua và bán lẻ lúa gạo của Công ty kinh doanh lương thực Thành phố Hồ Chí Minh, do Giám đốc Nguyễn Thị Rào (Ba Thi) đứng đầu; việc thực hiện bù giá vào lương ở Long An dưới sự chỉ đạo trực tiếp của Bí thư Tỉnh ủy Nguyễn Văn Chính (Chín Cắn)... Những phương pháp mới này đã được người dân đón nhận và tạo ra hiệu quả rõ nét trong thực tiễn sản xuất.

Tuy nhiên, những cách làm mới này đã vấp phải nhiều sự phản đối, phê phán, do lo ngại chệch hướng xây dựng chế độ xã hội và trái với chủ trương của Đảng, chính sách của Nhà nước. Trong hoàn cảnh đó, Tổng Bí thư Lê Duẩn đã thể hiện thái độ tôn trọng và cởi mở đối với những cách làm mới thể hiện sự năng động, sáng tạo dựa trên thực tiễn và tạo ra hiệu quả thực tế. Đồng chí đã trực tiếp đến các vùng thực hiện “khoán hộ” ở Vĩnh Phú, trao đổi, động viên và chia sẻ với đồng chí Kim Ngọc: “Tôi phân vân đã lâu, nay anh đề ra “khoán hộ” thì có lẽ đó cũng là một cách. Nhưng vì quá mới, ngược với suy nghĩ và cách làm lâu nay, cho nên đa số anh em không đồng tình với anh. Anh yên tâm, một sáng kiến làm ăn mới chưa được mọi người chấp nhận ngay thì cũng là chuyện bình thường”⁽⁵⁾. Những lời động viên, khích lệ đối với cách làm mới đã thể hiện tư duy linh hoạt, trí tuệ của đồng chí Lê Duẩn, khuyến khích sự đổi mới, sáng tạo, góp phần thúc đẩy xu hướng tiến bộ trong cả nước phát triển mạnh mẽ.

Tháng 9/1979, Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa IV) được tổ chức dưới sự chủ trì của Tổng Bí thư Lê Duẩn đã nghiêm túc đánh giá: “Việc xây dựng kế hoạch kinh tế vẫn tập trung quan liêu, thiếu căn cứ thực tế và khoa học, chưa kết hợp chặt chẽ kế hoạch hóa với sử dụng thị trường, chưa chú ý đầy đủ tăng cường và phát huy kinh tế quốc doanh, kinh tế tập thể, và cũng chưa chú ý sử dụng đúng đắn các thành phần kinh tế cá thể và tư sản dân tộc (ở miền Nam). Chậm khắc phục tình trạng trì trệ, bảo thủ trong việc xây dựng các chính sách cụ thể về kinh tế, tài chính để khuyến khích phát triển sản xuất”⁽⁶⁾. Trên cơ sở đó, đồng chí Lê Duẩn cùng Ban Chấp hành Trung ương Đảng thông qua Nghị quyết Hội nghị, trong đó chủ trương khuyến khích mọi năng lực sản xuất tạo ra của cải vật chất cho xã hội. Điều chỉnh chính sách kinh tế, sau khi người lao động làm đủ nghĩa vụ lương thực với Nhà nước, phần dôi ra được bán cho Nhà nước hoặc lưu thông tự do; khuyến khích khai hoang; sửa lại chế độ phân phối trong nội bộ hợp tác xã, bỏ lỗi phân phối theo định suất, định lượng; cải tiến các chính sách lưu thông phân phối; đổi mới công tác kế hoạch hóa, kết hợp kế hoạch với thị trường; kết hợp ba lợi ích “Nhà nước, tập thể và cá nhân người lao động”.

Đây là nghị quyết có tính chất khởi đầu của quá trình tìm kiếm giải pháp tháo gỡ cuộc khủng hoảng kinh tế - xã hội, bước đột phá thứ nhất trong quá trình tìm tòi, khảo nghiệm đường lối đổi mới. Với chủ trương làm cho sản xuất bung ra đã kích thích lực lượng sản xuất phát triển, xóa bỏ “ngăn sông cấm chợ”, tháo gỡ một số trở ngại của cơ chế sản xuất cũ trong thời kỳ chiến tranh. Tại Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương khóa IV, lần đầu tiên Đảng có quan điểm về thị trường và các quan hệ thị trường. Đảng xác định

thị trường gồm nhiều loại: toàn quốc, địa phương, trong kế hoạch, ngoài kế hoạch (thị trường tự do), trong nước, ngoài nước. Mỗi loại thị trường có tác dụng của nó và thấy rõ sự tồn tại của các thành phần kinh tế, khuyến khích sự phát triển đóng góp của các thành phần kinh tế đối với nền kinh tế quốc dân.

Những điểm mới trong Nghị quyết Trung ương sáu là bước tiến về nhận thức của Đảng so với Nghị quyết Đại hội lần thứ IV của Đảng. Nghị quyết là tín hiệu đổi mới, hé mở những ý tưởng đi tới tìm kiếm con đường thích hợp quá độ lên chủ nghĩa xã hội, góp phần thu hẹp khoảng cách giữa lý luận và thực tiễn của Đảng và đã nhanh chóng được nhân dân cả nước đón nhận.

Xuất phát từ tình hình cụ thể ở nông thôn và đề cụ thể hóa tinh thần Nghị quyết Trung ương sáu, ngày 13/01/1981, Ban Bí thư Trung ương Đảng ban hành Chỉ thị số 100-CT/TW về *Cải tiến công tác khoán, mở rộng khoán sản phẩm đến nhóm lao động và người lao động trong hợp tác xã nông nghiệp*. Đây là bước tiến quan trọng làm thay đổi tư duy và nhận thức về quản lý kinh tế nông nghiệp phù hợp với quy luật vận động của thực tiễn, từ đó thúc đẩy sản xuất nông nghiệp phát triển, cải thiện đời sống nhân dân và tạo cơ sở, tiền đề cho sự ra đời của “Khoán 10”⁽⁷⁾ sau này.

Về công nghiệp, Hội đồng Chính phủ ban hành Quyết định số 25/CP ngày 21/01/1981 về *một số chủ trương và biện pháp nhằm phát huy quyền chủ động sản xuất, kinh doanh và quyền tự chủ về tài chính của các xí nghiệp quốc doanh và Quyết định số 26/CP ngày 21/01/1981 về việc mở rộng hình thức trả lương khoán, lương sản phẩm và vận dụng các hình thức tiền lương trong các đơn vị sản xuất, kinh doanh của Nhà nước*. Những chủ trương, chính sách được đưa ra đã từng bước khắc phục khó khăn, tạo ra sự thay đổi trong

phân phối lưu thông, thúc đẩy các ngành kinh tế phát triển. Điều đó thể hiện sự nhìn nhận, đánh giá đúng tình hình thực tiễn để tiếp tục kiên định con đường xây dựng chủ nghĩa xã hội của Đảng và Nhà nước. Ở đó, có sự lãnh đạo, chỉ đạo tài tình của Tổng Bí thư Lê Duẩn.

Tại Đại hội lần thứ V của Đảng (tháng 3/1982), trong Báo cáo chính trị của Ban Chấp hành Trung ương, đồng chí Lê Duẩn chỉ rõ: “Trên những mặt nhất định, khuyết điểm, sai lầm về lãnh đạo và quản lý là nguyên nhân chủ yếu gây ra hoặc làm trầm trọng thêm tình hình khó khăn về kinh tế và xã hội trong những năm qua... Chúng ta thấy chưa hết những khó khăn, phức tạp của con đường đi lên chủ nghĩa xã hội từ một nền kinh tế mà sản xuất nhỏ còn phổ biến; thấy chưa hết quy mô của những đảo lộn kinh tế và xã hội sau một cuộc chiến tranh lâu dài; thấy chưa hết khó khăn phức tạp trong việc khắc phục những yếu kém của chúng ta về quản lý kinh tế và xã hội; lượng chưa hết những diễn biến có mặt không thuận lợi trong tình hình thế giới. Do đó, chúng ta đã chủ quan, nóng vội đề ra một số chỉ tiêu quá lớn về quy mô và quá cao về tốc độ xây dựng cơ bản và phát triển sản xuất, nhất là lúc ban đầu. Nóng vội còn một số biểu hiện khác như đưa quy mô hợp tác xã nông nghiệp lên quá lớn ở một số địa phương,... Chúng ta đã duy quá lâu cơ chế quản lý hành chính quan liêu, bao cấp, chậm thay đổi các chính sách, chế độ kìm hãm sản xuất. Trong hoạt động sản xuất và quản lý kinh tế, tư tưởng ỷ lại rất nặng”⁽⁸⁾. Trên cơ sở tự phê bình và phê bình, Đại hội tiếp tục khẳng định con đường tiến lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam và đường lối xây dựng nền kinh tế xã hội chủ nghĩa. Đại hội đưa ra khái niệm “chặng đường đầu tiên” và khẳng định chúng ta đang ở chặng đường đầu tiên với các tiền đề chính trị, kinh tế, xã hội, khoa

học - công nghệ. Trong chặng đường này, cần tập trung sức phát triển mạnh nông nghiệp, *coi nông nghiệp là mặt trận hàng đầu*, ra sức đẩy mạnh sản xuất hàng tiêu dùng và tiếp tục xây dựng một số ngành công nghiệp nặng quan trọng...

Sau Đại hội lần thứ V của Đảng, những bài nói, bài viết của đồng chí Lê Duẩn tại các hội nghị Trung ương, các cơ quan Đảng và Nhà nước cũng như ở các địa phương mà đồng chí đến thăm đều thể hiện tinh thần ra sức khắc phục những khuyết điểm, sai lầm đã nêu, giữ vững mục tiêu, bảo đảm nguyên tắc cách mạng nhưng tìm tòi và tích cực đổi mới quản lý kinh tế, phân đấu thực hiện tốt hơn nữa Nghị quyết của Đại hội.

Những tìm tòi đổi mới ban đầu đã phải trải qua những thử thách rất phức tạp. Trước những khó khăn về kinh tế và đời sống, có những khuynh hướng muốn quay trở lại quan niệm và cách làm cũ. Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương khóa V (tháng 12/1983) vẫn xem *sự chậm chạp trong cải tạo xã hội chủ nghĩa* là một trong những nguyên nhân của tình trạng khó khăn về kinh tế - xã hội, vẫn chủ trương *đẩy mạnh hơn nữa việc cải tạo xã hội chủ nghĩa*. Nhà nước phải nắm hàng, nắm tiền, xóa bỏ thị trường tự do về lương thực và các nông hải sản quan trọng; thống nhất quản lý giá; lập cửa hàng cung cấp những mặt hàng thiết yếu cho người ăn lương. Trong hợp tác xã nông nghiệp thì phải quản lý, điều hành chặt chẽ các khâu theo kế hoạch. Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương khóa V (tháng 7/1984) vẫn tiếp tục chủ trương *đẩy mạnh cải tạo xã hội chủ nghĩa*, đẩy mạnh thu mua năm nguồn hàng, cải tạo thị trường tự do. Điều đó cho thấy, sự đổi mới tư duy là không đơn giản, quan niệm cũ về cải tạo xã hội chủ nghĩa vẫn ăn sâu bám rễ trong nhiều người. Trên thực tế, khủng hoảng kinh tế - xã hội ngày một nghiêm trọng,

đời sống nhân dân, nhất là người làm công ăn lương, ngày càng khó khăn.

Bên cạnh những quan niệm cũ, trước những đòi hỏi của thực tiễn cuộc sống, khuynh hướng muốn đổi mới mạnh mẽ hơn đã xuất hiện. Hội nghị lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương Trung ương khóa V (tháng 6/1985) đánh dấu bước đột phá thứ hai trong quá trình tìm đường đổi mới của Đảng. Hội nghị thông qua Đề án *giá - lương - tiền* do đồng chí Lê Duẩn cùng Bộ Chính trị xây dựng. Hội nghị chủ trương dứt khoát xóa bỏ cơ chế tập trung quan liêu, bao cấp, thực hiện cơ chế một giá; xóa bỏ chế độ cung cấp hiện vật theo giá thấp; chuyển mọi hoạt động sản xuất, kinh doanh sang cơ chế hoạch toán kinh tế và kinh doanh xã hội chủ nghĩa; chuyển ngân hàng sang nguyên tắc kinh doanh. Hội nghị là sự đổi mới tư duy trên lĩnh vực phân phối lưu thông, với nét nổi bật là *thừa nhận sản xuất hàng hóa và những quy luật của sản xuất hàng hóa*. Nghị quyết đánh dấu bước trưởng thành trong tư duy kinh tế của Đảng Cộng sản Việt Nam. Nghị quyết được thông qua đã thể hiện vai trò đóng góp to lớn của đồng chí Lê Duẩn trong quá trình nghiên cứu, tìm tòi, đề ra đường lối đổi mới xây dựng chủ nghĩa xã hội của nước ta. Nghị quyết là một luồng gió mới tạo nên sức sống trong các hoạt động của toàn xã hội. Các cấp ủy đảng, cán bộ, đảng viên và nhân dân cả nước đón nhận Nghị quyết với thái độ đồng tình, phấn khởi và tin tưởng vào sự lãnh đạo của Ban Chấp hành Trung ương Đảng.

Hội nghị lần thứ chín Ban Chấp hành Trung ương (tháng 12/1985) đã tổng kết quá trình xây dựng chủ nghĩa xã hội kể từ sau khi thống nhất đất nước; đồng thời, Hội nghị trực tiếp bàn việc chuẩn bị Đại hội lần thứ VI của Đảng. Đây cũng là Hội nghị Trung ương cuối cùng mà đồng chí Lê Duẩn tham gia: "Thời gian qua, kể từ các Đại hội lần thứ IV và lần thứ V của

Đảng đến nay, nhất là những năm gần đây, Đảng, Nhà nước và nhân dân ta đã có nhiều cố gắng để vượt qua những gay go, thử thách đưa sự nghiệp cách mạng không ngừng tiến lên. Chúng ta đã giành được những thành tựu to lớn trên mọi lĩnh vực từ quốc phòng, an ninh đến xây dựng kinh tế, văn hóa. Nhưng trong công tác của chúng ta, nhất là trong lãnh đạo và quản lý kinh tế, xã hội, cũng còn rất nhiều khó khăn và khuyết điểm, kể cả những vấp vấp, sai lầm⁽⁹⁾. Đồng chí đã đánh giá khách quan những ưu điểm, hạn chế, khẳng định sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội của nước ta là con đường rất vẻ vang nhưng đầy khó khăn, gian khổ và để từng bước khắc phục, xây dựng cần phải phát huy trí tuệ, giữ vững ý chí và sự quyết tâm, nhất trí trong toàn Đảng, toàn dân và toàn quân ta. Những dấu ấn của đồng chí Lê Duẩn về con đường xây dựng chủ nghĩa xã hội trong giai đoạn này chính là cơ sở, nền tảng để Đảng tiếp thu, phát triển và đưa ra đường lối, chính thức tiến hành công cuộc đổi mới toàn diện từ Đại hội lần thứ VI (tháng 12/1986).

Trong quá trình cùng với Bộ Chính trị và Trung ương Đảng lãnh đạo quá trình tìm tòi, khảo nghiệm đường lối đổi mới của Đảng (1979 - 1986), đồng chí Lê Duẩn không ngừng nung nấu, tâm huyết suy nghĩ để hoàn chỉnh quan niệm của mình về chủ nghĩa xã hội, con đường quá độ lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam. Ở đồng chí luôn toát lên phẩm chất của nhà lãnh đạo kiệt xuất, nhà lý luận sắc bén, một tư duy sáng tạo lớn của cách mạng Việt Nam.

Công cuộc đổi mới đất nước hơn 35 năm qua đã đạt được nhiều thành tựu to lớn trên tất cả các lĩnh vực, đời sống của nhân dân không ngừng được cải thiện và nâng cao. “Đất nước ta chưa bao giờ có được cơ đồ, tiềm lực, vị thế và uy tín quốc tế như ngày nay”⁽¹⁰⁾. Có thể khẳng định, những công hiến của đồng chí Lê Duẩn

trong quá trình xây dựng chủ nghĩa, từng bước tháo gỡ khó khăn, khủng hoảng; tìm tòi, khảo nghiệm đường lối đổi mới, mang giá trị sâu sắc, để lại bài học kinh nghiệm quý giá để toàn Đảng, toàn dân và toàn quân ta tiếp tục kiên định mục tiêu độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội, đưa nước ta trở thành một nước công nghiệp phát triển theo hướng hiện đại □

(1) Chương trình viết tiểu sử các đồng chí lãnh đạo của Đảng và Nhà nước, *Lê Duẩn tiểu sử*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2007, tr.229

(2) và (3) Lê Duẩn, *Tuyển tập (1975 - 1986)*, t.3, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.40 và 263

(4) Tổng cục Thống kê, *Việt Nam con số và sự kiện (1945 - 1989)*, Nxb Sự thật, Hà Nội, 1990, tr.128

(5) *Đồng chí Lê Duẩn - Nhà lãnh đạo kiệt xuất của Đảng, người con ưu tú của quê hương Quảng Trị*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2017, tr.491

(6) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đảng toàn tập*, t.40, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2005, tr.360 - 361

(7) Nghị quyết số 10-NQ/TW ngày 05/4/1988 của Bộ Chính trị về đổi mới quản lý kinh tế nông nghiệp

(8) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đảng toàn tập*, t.43, Sdd, tr.48 - 50

(9) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đảng toàn tập*, t.46, Sdd, tr.307 - 308

(10) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, t.I, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, tr.25